

Komandi partur

Í komandi parti verður vitjað í palestinskum økjum

Osnat Kolle saman við føroyskum vinum í gamla býnum í Jerusalem

Teddy Park

Teddy Kolle hevði samband bæði við Adolf Eichmann, sum stendur til svars fyri sínar illgerðir móti jødunum og við Johan í Hesti, ein tann størsti ísraelsvinur, sum var av fremstu ísraelsvinum

Kollek saman við David Ben-Gurion

andi eisini at hava nógv samband við sera ymisk fólk úr mongum ymiskum londum. Tað kunnu illa hugsast meira ymiskir persónar enn Eichmann og Johan í Hesti, sum vóru millum tey fólk, hann hitti.

Kollek var eysturrikari, men føddur í Ungarn í 1911. Pápi hansara var vinur við Theodor Hersl, stovnarar av zionismuni, og Teddy var uppkallaður, Theodor, eftir honum. Teddy gjørdist sjálvur iðin zionistur og sosialistur, eins og nógvir av teimum, sum gingu undan í Ísrael.

Tá ið Teddy var um at gerast vaksinn var tað, at nasisman rættuliga tók dik á seg. Her vildi Teddy gera tað, hann kundi at bjarga jødunum í Týsklandi.

At hann ikki var bangin av sær vísti hann longu í 1934, 23 ára gamal. Tá sníkti hann seg inn í nasistiska Týskland og fekk bjargað einum barni úr landinum. Hetta barn átti ein jødisk familju, sum rýmdi úr Týsklandi uttan at kunna fáa barnið við sær.

Í 1934 flutti Teddy til Palestina, men longu í 1937 varð hann sendur til Europa at arbeiða fyri jødiskum áhugamálum.

Í sínum royndum í 1938 at fáa jødar úr tí tá nasistiska Eysturriki fundaðist Teddy eisini við Adolf Eichmann um at loyva jødiskum ungdómum at flyta av landinum. Hann hevði fingið innferðarloyni frá bretskum myndugleikum, so

nú ráddi um at fáa útferðarloyni frá nasistisku myndugleikum.

Teddy fór til Wien í Eysturriki at hitta Adolf Eichmann, sum hevði ábyrgdina av »jødiska trupulleikanum« í Týsklandi og Eysturriki.

Teddy segði, at Eichmann líktist meira einum vanligum skrivstovumanni. Hann var væl klæddur og væl rakaður og í uniformi við Hitlermerkinum. Hann var fólkaligur og spurdi Kollek, hvussu nóg innferðarloyni hann hevði til Bretlands, og hvussu skjótt tey kundu fara. Spurdi eisini um talan var bæði um gentur og dreingir. Tað gingu einir 15 minuttir og Eichmann gav umbidna loyni.

Mett verður at Kollek við hesum fekk bjargað 3.000 jødum undan teirra jødatýning, sum seinni varð sett í verk.

Kollek hoyrði so ikki um Eichmann fyrr enn í 1943, tá ið hann hevði fingið ábyrgdina av jødatýningini.

Teir báðir sóust aftur í 1961, men tá var tað undir heilt øðrum umstøðum enn fyrru ferðina. Tað eydnaðist Eichmann at flýggja til Argentina beint eftir kriggið, har hann livdi undir følskum navni. Men hann varð ikki gloymdur! Ísraelska fregnartænastan, Mossad, fekk frænir av honum, og í 1961 varð hann tikin og í loyndum fluttur til Ísrael, har hann varð settur fyri rættin.

Tað var skrivstovan hjá forsætisráðharranum, Ben Gurion, sum fekk ábyrgdina av at fyrireika rættarmálið. Her var Teddy Kollek aðalstjóri, so hetta gjørdist hansara ábyrgd. Hetta var ikki hissini uppgáva eisini tí, at roknast kundi við 100-tals journalistum at eygleiða rættarmálið, umframt mong onnur áhugað.

Sjálvur luttók Kollek tó bert á einum rættarfundi, har hann aftur sá Eichmann. Hann orkaði ikki at vera til fleiri fundir, so ræðuligt var alt, sum kom undan kavi aftur. Rættarmálið endaði eisini við, at Eichmann varð dømdur og hongdur, hóast hann bað so innliga fyri sínum lívi.

Kollek undirstrikaði tó, at hann kundi ikki hata nakran, og hann hataði heldur ikki Eichmann persónliga. Men tað hevur týdning, at slíkar illgerðir ikki verða gloymdar, her kundi sakin móti Eichmann gera sítt.

Osnat um pápan

Bæði Amos og Osnat skrivaðu um pápan í eini serútgávu av Jerusalem Post, tá Teddy Kollek doyði í 2007.

Osnat skrivaði í yvirskriftini »Pápi mín tann ævigi optimisturin«. Hon var fimm ára gomul, tá ið pápin gjørdist borgmeistari. Hon spurdi hann tá, hvat hetta merkti. »Jú, eg skal vera høvuðsgøtusópari í býnum« var svarið.

Hetta meinti hann bókstaviliga.

Sum í 1974, tá ið nógvur kavi var í Jerusalem. Osnat kom inn í køkin, tá hon merkti ein lagnan lukt. Tá var tað pápin, sum royndi at turka sínar stívar og sokkar á eini pannu. »Eg má fara út á gøturnar aftur sum skjótast«, segði hann við ta ovfarnu mammuni, »tí tað eru ikki allir grannar, sum enn hava fingið mjólk og breyð«. Tað er eisini kent og skrivað um Teddy, at hann bakkaði ikki sjálvur fyri at taka ein hond í, har tað var neyðugt.

Hann kundi fara upp kl. 4 á morgni fyri at heilsa skrellimonnunum fyri at virðismeta teirra krevjandi arbeiði.

Í 1975 fekk hann tey ráð frá læknanum, at hann skuldi ikki arbeiða so hart. Men hann segði, at tað var so nógv enn at gera fyri Jerusalem, at hann kundi ikki taka sær av lottum. »Um nøkur ár, tá fái eg æviga hvíld,« segði hann.

Í november 1986 fekk Osnat sitt fyrsta barn á føðideildini á Hadassah sjúkrahúsinum. Hetta var fyrsta abbað barnið hjá Teddy, og hann kom sjálvandi á vitjan. Har vóru nógvar aðrar konur við teirra nýfðdu børnum, og tær vildu sjálvsagt eisini vísa borgmeistarar teirra børn. Hann vísti, at hann var líka forliptur í teimum øllum. Osnat skrivaði, at »tá kom tað til mín, at pápi er sum ein pápi hjá so nógvum øðrum.«

Osnat endar greinina við at endurgeva høvuðsboðskapin hjá

pápanum: »Sleppið ongantið vónina um framtíðina hjá Jerusalem.«

Kvinnan aftanfyrir mannin: Tamar

Kollek tók sjálvur til, hvussu stóran týdning konan, Tamar, hevði fyri hansara virksemi.

Tey hittust á ungum árum, Tamar var bara 17 ára gomul. Tey giftust í Palestina í 1937.

Teddy skrivaði, at Tamar hevði stóran týdning fyri hansara virksemi. Hon helt einaferð, at Teddy brúkti ov nógva tíð til at hitta útlandskar miðlar og vitjandi, og at hetta gav minni tíð til at loysa praktiskar trupulleikar. Hann segði eisini, at Tamar eisini kundi hugsa mál ígjøgnum í allar smálutir og koma til skilagóðar loysnir.

Nógv fólk ringdu heim til teirra, og ofta mátti Tamar taka telefonina, eisini tá ið fólk vóru misnøgd. Men hon var tolin og dugdi væl at tosa fólk til sættis.

Eisini var hon við í vælgerandi virksemi, sum til dømis í einum felagsskapi sum hjálpti børnum við likamligum breki við millum øðrum skúling, íbúðum og ítróttarmøguleikum.

Tað er hugaligt at hitta fólk, sum hava samband við so týdningarmiklar partar av heimssøguni, sum her er talan um. Osnat hevur eisini fingið at vita, at hon og hennara er altíð vælkominn til Føroya.